

A Qualitative Study for Improving the Quality of Teacher Education*

İbrahim Yaşar Kazu¹ and Mehmet Eroğlu²

^{1,2} Firat University, Faculty of Education, Elazığ, Turkey.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 22.06.2012

Received in revised form
14.09.2012

Accepted 03.01.2013

Available online
05.08.2013

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the suggestions of teacher candidates for the improvement of Teaching Profession Courses (TPC). The study, in which qualitative research method was used, was prepared with phenomenologic method. The study group consists of 190 fourth grade students from Faculty of Technical Education and Faculty of Education of Firat University in 2010-2011 academic year. The research data were collected through interview forms and content analysis was conducted by using Nvivo8 program. Depending on the findings, the suggestions of teacher candidates for the improvement of TPC was grouped under 11 main themes; course resources, processing of the course, importance of the course, physical media, content, functionality, Public Personnel Selection Examination, materials, instructor, measurement and evaluation, and applications. It was determined that the suggestions of teacher candidates mainly focused on the themes of processing of the course and the instructor. They frequently expressed that lectures should be processed with the adoption of modern approaches such as being student-centered and include visual and different techniques and the instructors should have effective teacher traits. Depending on the findings, some recommendations were developed.

© 2013 IOJES. All rights reserved

Keywords:

Teacher candidate, teaching profession knowledge, teacher education, teaching staff, qualitative research

Extended Abstract

Purpose and Significance

Teaching profession requires special expertise knowledge and skills. Teachers are provided with these knowledge and skills named as knowledge of subject matter, general cultural knowledge and teaching profession knowledge in the process of pre-service training. TPC through which teachers are equipped with the skills of how to teach are one of the corner stones in increasing the quality of teaching activities. Depending on the conducted studies, it can be seen that prospective teachers are faced with problems in TPC. Given the importance of TPC in increasing the quality of teacher education, determination of the suggestions of teacher candidates in relation with improving these courses is thought to be helpful. The purpose of this study is to determine the suggestions of teacher candidates for the improvement of Teaching Profession Courses (TPC). Since the studies on the TPC mainly concern with the determination of the problems encountered, determination of the suggestions of teacher candidates is thought to make important contributions to the teacher education process in terms of creating solutions.

*This study is a part of master thesis named "Prospective teachers' resistant behaviors regarding teaching profession courses" done under the supervision of Assist.Prof..Dr. İbrahim Yaşar Kazu

¹ Corresponding author's address: Faculty of Education, University of Firat, Elazığ/Turkey

Telephone: +90 424 2370000-4926

Fax: +90 424 2365064

e-mail: iykazu@firat.edu.tr

Methods

The study in which qualitative research method was used was prepared with phenomenologic method. The study group consists of 190 fourth grade students from Faculty of Technical Education and Faculty of Education of Firat University in 2010-2011 academic year. The research data were collected through interview forms and content analysis was conducted by using Nvivo8 program. After the processes of coding, creating and editing of themes, reliability is calculated as 90%. To ensure validity and reliability of this study, extracts from teachers' views were also used. Themes which were brought about in the light of the analysis were modeled and visualized in order to show the bonds between them.

Results

Depending on the findings, suggestions of teacher candidates for the improvement of TPC was grouped under 11 main themes; course resources, processing of course, importance of the course, physical media, content, functionality, Public Personnel Selection Examination(KPSS), materials, instructors, measurement and evaluation and applications. It was determined that the suggestions of teacher candidates mainly focused on the themes of processing of the course and the instructor. Teacher candidates expressed that lectures should be taught by using visual elements effectively, applying different techniques, enriching the content with daily examples and attracting students' interests. They also expressed that instructors should have some properties such as being a specialist in the subject matter, coming to the lectures prepared, being consistent and having good communication skills and willingness to develop themselves. In terms of measurement and evaluation, instructors should ensure the objectivity and validity and reliability and use different evaluation methods. Moreover, teacher candidates frequently expressed that lectures should include more practice, a variety of teaching materials and more functional content. The lectures should also be parallel with KPSS. Teacher candidates frequently expressed that physical conditions should be suitable for the lectures.

Discussion and Conclusions

When suggestions of teacher candidates related to the TPC are considered in general, it can be seen that most of the suggestions were related with the improvement of the instructors' personal and professional qualifications and the remaining suggestions were related with the arrangement of the teaching environment and contribution of TPC to the professional development. Depending on these findings, the selection and education process of instructors should be reconsidered. In this context, in the selection of instructors to instruct TPC, more attention should be given to select those instructors who are specialist on the field of educational sciences. Personal characteristics such as communication skills should be given special attention in the selection of instructors. In service training and similar activities can be arranged to increase the qualifications of the current instructors. Appropriate teaching environment should be provided depending on the needs of the students and the lecture. In this context, lack of material and equipment should be eliminated. The curriculum of TPC should be reconsidered in order them to equip students with the required properties of the teaching profession more effectively. KPSS should also be included to this reconsideration process. It is understood that the suggestions made by the teacher candidates related to TPC mainly stem from the problems they encountered. Considered that a student-centered modern education approach is adopted in current education system, it is thought that paying attention to the suggestions of teacher candidates may contribute to the improvement of the quality of teacher education.

Öğretmen Eğitiminde Niteliğin Artırılmasına Yönelik Nitel Bir Çalışma*

İbrahim Yaşar Kazu¹ ve Mehmet Eroğlu²

^{1,2} Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Elazığ, Türkiye.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Alındı 22.06.2012
Düzeltilmiş hali alındı
14.09.2012
Kabul edildi 03.01.2013
Çevrimiçi yayımlandı
05.08.2013

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi (ÖMB) derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışma olgubilim deseninde hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2010-2011 akademik yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesinde seçkisiz örnekleme tekniği ile ulaşılabilen 190 dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Verilere Nvivo8 programıyla içerik analizi yapılmıştır. Bulgulara göre öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerinin ders kaynakları, dersin işleniş, dersin önemi, fiziksel ortam, içerik, işlevsellik, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), materyal, öğretim elemanı, ölçme ve değerlendirme ve uygulama olmak üzere 11 ana tema altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının önerilerinin daha çok dersin işleniş ve öğretim elemanı temaları üzerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Derslerin öğrenci merkezlilik, görsellik, farklı yöntem-teknik kullanımı gibi çağdaş yaklaşımlar benimsenerek işlenmesi ve öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerini taşıması gerektiği sıklıkla ifade edilmiştir. Bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

© 2013 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:

Öğretmen adayı, öğretmenlik meslek bilgisi, öğretmen eğitimi, öğretim elemanı, nitel araştırma

Giriş

Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir. Temel toplumsal kurumlardan birisi olan eğitim, bütün toplumların temel sorunlarının başında yer almaktadır. Bu temel sorunun ana öznesi ise öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmen eğitimi üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Öğretmenlik mesleği bazı özelliklerinden dolayı diğer mesleklerden farklıdır. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretmenliği meslek yapan faktör, bireyin taşıması gereken kişisel özelliklerden daha çok mesleki özelliklerin varlığıdır. İnsani özellikleri yeterli düzeyde olan bir bireyin öğretmenlik için gerekli şartlardan birini sağladığı fakat yeterli şartlara sahip olmadığı açıktır. Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre, bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım kişisel ve mesleki yeterliklere sahip olması gerekir (Şişman, 2001). Bu yeterliliklerin kazandırılması öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleriyle sağlanmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminin niteliği önemlidir.

Günümüzde halen öğretmen eğitimi, eğitim sistemleri içinde önemli bir problem alanı oluşturmaktadır. Öğretmen eğitiminde nicelik ve nitelik yönünden anlamlı gelişmeler sağlanmıştır. Ancak öğretmen yetiştirmede nitelik sorunu hala önemini korumaktadır (Kavcar, 2003). Bu nedenle hizmet öncesi öğretmen eğitimi, mesleğin gerektirdiği davranışlar açısından son derece önemlidir. Bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği ve değiştiği günümüzde geleceğin öğretmenlerinin eğitildiği düşünülerek, esnek, öğrenmeyi öğrenmiş ve nasıl öğreteceğini de kazanmış öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Beydoğan, 2002).

*Bu çalışma, Yrd.Doç.Dr. İbrahim Yaşar KAZU danışmanlığında hazırlanan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine Yönelik Direnç Davranışları" adlı yüksek lisans tezinin bir kısmını içermektedir.

² Sorumlu yazarın adresi: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ/Türkiye

Telefon: 0 424 2370000-4926

Faks: 0 424 2365064

e-posta: iykazu@firat.edu.tr

Nitelikli öğretmen yetiştirmede öğretmen adaylarının mesleğe karşı bakış açıları önemli bir yer tutmaktadır. Adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin düşüncelerinin oluşmasında ilgili fakültelerin öğretmen yetiştirme programları kapsamında aldıkları eğitimin rolü büyüktür. Varış (1988) nitelikli öğretmen yetiştirmede genel kültür, alan bilgisi ve ÖMB derslerinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeple, öğretmen yetiştirme programları oluşturulurken öğretmenlik mesleğinin kendine özgü ilke ve uygulama yöntemlerinin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlik eğitiminin temelini oluşturan genel kültür bilgisi, alan bilgisi ve meslek bilgisi alanlarında verilen eğitimin niteliğinin artırılması önemlidir.

Öğretmen yetiştiren programlarda, öğretmenlik bilgi, beceri tutum ve davranışı kazandırmanın bir önkoşulu da ÖMB derslerinin okutulma yüzdesidir. Eğer bir programda ÖMB dersleri beşte birden (%20'den) aşağıda ise o programın öğretmen yetiştirdiğinden söz etmek oldukça zorlaşır (Küçükahmet, 2000). Çünkü ÖMB dersleri öğretmenlere nasıl daha iyi öğreteceğine ilişkin becerileri kazandırır. Bu nedenle öğretmen adaylarının gerek öğrencilik yıllarında öğretmenliğe dair edindikleri öğrenme yaşantıları, gerekse meslek yaşamları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturdukları ve bu anlayışın oluşmasında ÖMB derslerinin önemli bir yerinin olduğu söylenebilir (Can, 1987).

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi, beceri ve tutum geliştirmelerinde en önemli faktörlerden birisi olan ÖMB dersleri eğitim fakülteleri ve teknik eğitim fakülteleri bünyesinde kurulmuş olan eğitim bilimleri bölümü öğretim elemanları tarafından verilmektedir. Bu derslerin daha etkin olmasını sağlamak amacıyla öğretmenlik programlarında birçok defa değişiklikler yapılmıştır. Derslerin içerik, isim, saat ve kredileri değiştirilmiştir (YÖK, 2007). Fakat bu değişikliklere rağmen hala birçok sorunun devam ettiği görülmektedir.

Literatürde ÖMB derslerine ilişkin birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda ÖMB derslerinden yaşanan sorunların ve eksiklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Akpınar ve Özer (2004) çalışmalarında ÖMB derslerinin öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığı, uygulama derslerinin amacına ulaşmadığı ve derslerde öğretim materyalinin kullanılma oranının düşük olduğu saptanmıştır. Araştırmada elde edilen diğer bir sonuçta, ÖMB derslerinin çoğunlukla anlatım yöntemiyle işlendiği, öğrenci başarısının ölçülmesinde en fazla yazılı ve çoktan seçmeli sınavların kullanıldığıdır. Yüksel (2004) araştırmasında öğretmen adaylarının ÖMB derslerine ve bu dersleri yürüten öğretim elemanlarına yönelik direnç gösterdikleri belirlenmiştir. Dikici, Yavuzer ve Gündoğdu (2006), eğitim fakültesi mezunu öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmalarında öğrencilerin ÖMB derslerinden genel olarak yararlanamadıkları tespit edilmiştir. Yüksel (2007) çalışmasında öğretmen adaylarının ÖMB derslerine giren öğretim elemanlarıyla iletişim kurmada problem yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenciler alan ve öğretmenlik meslek derslerinin birbirinden tamamen kopuk olarak işlendiğini düşünmektedirler. Çetin (2009), araştırmasında öğrencilerin ÖMB derslerine yönelik tutumları kısmen olumlu olduğu belirlenmiştir. Kahramanoğlu (2010) çalışmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ÖMB derslerinin içeriğinin sadece maddi ve fiziki imkânları yeterli olan okullara göre hazırlanılmaması gerektiğini, içeriğin yetersiz olduğunu, derslerin sadece teorik olarak verildiğini ve gerçek yaşamla iç içe olmadığını vurgulamaktadırlar. Ayrıca derslerin daha çok teorik olarak verildiği ve soyut kaldığı için uygulamada sıkıntı yaşadıkları da çıkan sonuçlar arasındadır. Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) araştırmasında öğretmen adaylarının çoğunun meslek bilgisi derslerinin öğretmenlik mesleğine bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini bununla beraber, bazı öğretmen adayları bu dersleri yeterli bulmadıklarını, bazıları ise derslerin mesleğe bakış açılarını değiştirmediğini belirtmişlerdir. Morken, Divitini ve Haugalokken (2007) çalışmalarında öğretmen eğitiminde uygulama temelli eğitim yaygınlaştırılmasının gerektiği belirtilmiştir. Cobb (1999), öğretmen eğitiminde uluslararası karşılaştırmalara yer verdiği araştırmasında, birçok ülkede "kaliteli öğretmen" kavramının öğretmen eğitim programlarının temel amacı haline geldiğini ve kaliteli öğretmen kavramının; pedagojik bilgi, alan bilgisi, etkili öğretim beceri ve tutumları, gelişim ve öğrenme, güçlü etik duygusu, sürekli öğrenme ve kendini geliştirmeyi içerdiğini belirtmiştir.

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi öğretmen eğitimiyle ilgili sorunların devam ettiğini ve bu sorunların temel unsurlarından birinin de ÖMB derslerine ilişkin sorunlar olduğu görülmektedir. ÖMB derslerinin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamadığı, bu derslerin etkili bir şekilde işlenmediği ve birbirinden kopuk olduğu, öğretim elemanlarının öğretmenlik nitelikleriyle ilgili eksiklerinin olduğu ilgili çalışmaların sonuçlarından görülmektedir. Öğretmen eğitiminde kalitenin artırılmasında ÖMB derslerinin

önemli olduğu düşünüldüğünde bu derslerin öğretmen adaylarının ilgi ve ihtiyaçlarını karşılaması ve etkili öğretmenlik özelliklerini kazandırması beklenmektedir. Yapılan araştırmalar daha çok yaşanan sorunların belirlenmesine yönelik nicel çalışmalardır. Öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerinin belirlenmesine ilişkin nitel bir çalışmanın bu sürece çözüm getirme bağlamında önemli katkıların olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, araştırma yaklaşımını belirleyen ve araştırmanın aşamalarını bu yaklaşım çerçevesinde tutarlı olmasını sağlayan bir strateji olarak kabul edilen araştırma desenleri kullanılır. Bu çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2010-2011 akademik yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesinde seçkisiz örnekleme tekniği ile ulaşılabilen 190 dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Cinsiyet	f	%
Erkek	129	67,9
Kadın	61	32,1
Fakülte		
Eğitim Fakültesi	100	52,6
Teknik Eğitim Fakültesi	90	47,4
Toplam	190	100

Araştırma grubunda yer alan öğretmen adaylarının % 67,9'u erkek, %32,1'i kadındır. Bu durum araştırma grubunun seçildiği fakültelerden özellikle Teknik Eğitim Fakültesinde erkek öğrencilerin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Fakülteye göre dağılımda ise öğretmen adaylarının %52,6'sı Eğitim Fakültesi, %47,4'ü Teknik Eğitim Fakültesi öğrencisi oldukları görülmektedir.

Verilerin Toplanması

2010-2011 akademik yılı bahar döneminde araştırmaya katılan öğretmen adaylarına literatür taraması yapılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanan "Öğretmenlik meslek bilgisi (ÖMB) derslerinin geliştirilmesi için önemli gördüğünüz önerilerinizi yazınız. Örneğin ÖMB derslerinde İşlenen konular, derslerin işlenişi, ölçme değerlendirme, öğretim elemanlarının özellikleri, zaman, materyal vs. bakımından önerilerinizi belirtiniz." şeklinde açık uçlu sorudan ve kişisel bilgilerden oluşan bir görüşme formu verilmiştir. Görüşme formunda öğretmen adaylarının cinsiyet, fakülte, bölüm gibi demografik değişkenlerine ilişkin sorular ve ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik açık uçlu soru yer almaktadır. Araştırma grubunun büyüklüğünün alt boyutların çeşitliliğini artırma ihtimalinin düşünülmesi ve elde edilen verilerin analizini kolaylaştırmak için açık uçlu

tek soru kullanılmıştır. Bu araştırma sorusunun muhtemel alt boyutları soru içerisindeki örneklerde verilmiştir. Bu görüşme formuna ilişkin gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından öğretmen adaylarına yapılmıştır. Görüşler için verilen örnek başlıkların dışında da önerilerini belirtmekte serbest oldukları öğretmen adaylarına söylenmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerini serbestçe ifade edebilmeleri için isimlerini yazmamaları istenmiştir.

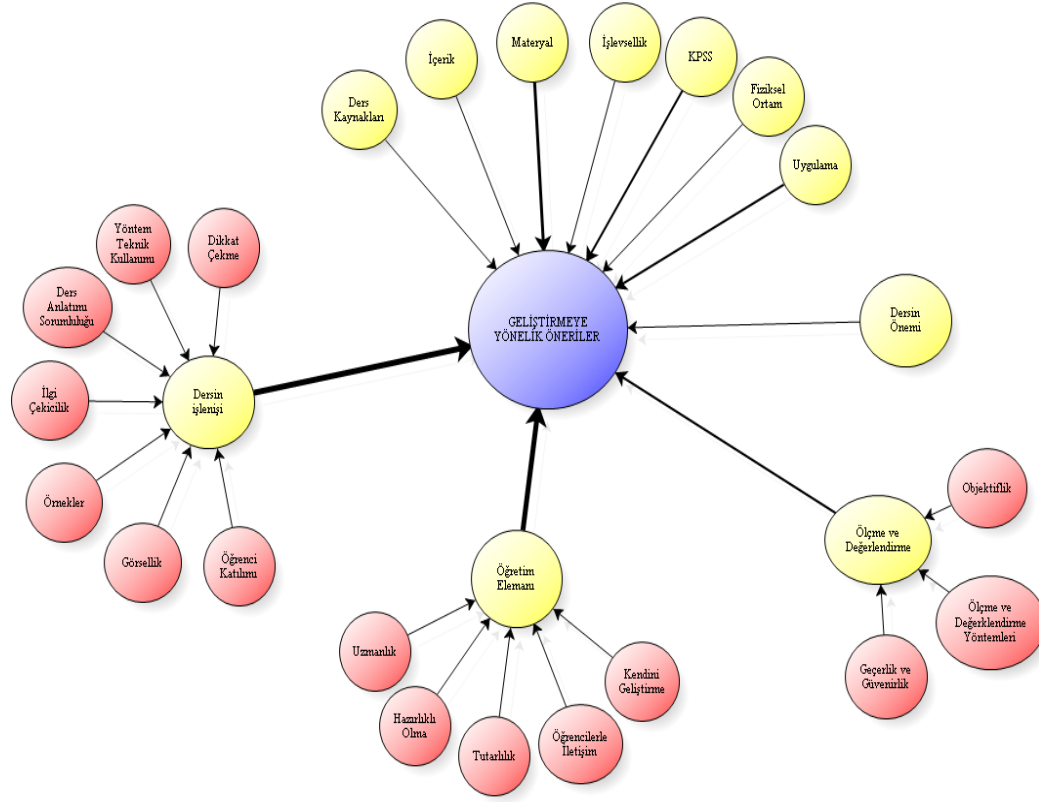
Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının yazılı değerlendirmeleri öncelikle numaralandırılarak Word belgesi olarak yazıya geçirilmiş ve daha sonra nitel analiz için kullanılan bir program (Nvivo8) yardımıyla analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin dökümü 20 sayfadan oluşmaktadır. Program kullanılarak analizlerin yapılması, araştırmacının verilere daha yakın durmasını sağlaması bakımından araştırmanın güvenilirliği artıran bir durum (Kuş, 2007) olarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının yazmış oldukları görüşler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yaklaşımda toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada ortak temaların tespiti amacıyla tüm katılımcıların yazılı cevapları temalara ve alt temalara ayrılarak, sürekli karşılaştırılmıştır (Creswell, 1998). Bu işlemler sonucu 11 ana tema ve bu 11 ana temaya bağlı toplam 15 alt tema belirlenmiştir. Araştırmada içerik analiziyle elde edilen bulguların yorumlanmasında yüzde ve frekans tekniklerinden de yararlanılmıştır. Her katılımcı birden çok öneri belirtebileceği için yüzde hesaplaması, o temaya öneride bulunanların sayısının toplam katılımcı sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Yapılan kodlama ve tema işleminin güvenilirliğini sağlamak için, kodlamalar iki araştırmacı ve bir uzmanın ortak görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Çözümlemeler programda yer alan "tree node" bölümünde gerçekleştirilmiştir. İki araştırmacı ve bir uzmanın değerlendirmelerindeki görüş birliği, Miles ve Haberman'ın (1994) belirttiği şu formülle hesaplanmıştır: $Uzlaşma\ Yüzdesi(P) = \frac{Görüş\ Birliği(Na)}{(Görüş\ Birliği(Na) + Görüş\ Ayrılığı(Nd))} \times 100$. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik elde edilmiş olur (Saban, 2008). Güvenirlik çalışması kapsamında görüşüne başvurulmuş uzman sadece üç node'u araştırmacılardan farklı bir kategoriyle ilişkilendirmiştir. Bu hesaplama sonucunda $P = \frac{26}{(26+3)} \times 100 = 88,46\%$ olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla belirlenen temaların tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu güvenilirlik işleminin dışında gerekli görülen yerlerde öğretmen adaylarının görüşlerinden alıntılar yapılarak geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada yapılan bu alıntılarda düzenleme yapılmamış, orijinalindeki gibi verilmiştir. Çözümlemeler sonucunda ortaya çıkan temalar aralarındaki bağları gösterir şekilde modellenmiş ve görselleştirilmiştir. Modelde yer alan ilişkileri gösteren okların kalınlığı o temanın söylenme oranını göstermektedir.

Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerinin sınıflandırılması Şekil 1'de, temalara ait yüzde ve frekanslar Tablo 2'de gösterilmiştir. Öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerilerinin ders kaynakları, dersin işlenişi, dersin önemi, fiziksel ortam, içerik, işlevsellik, KPSS, materyal, öğretim elemanı özellikleri, ölçme ve değerlendirme, uygulama olmak üzere 11 ana tema altında toplandığı görülmektedir. Dersin işlenişi ana temasının kendi içerisinde dallara ayrıldığı ve bunların; ders anlatımı sorumluluğu, dikkat çekme, görsellik, ilgi çekicilik, öğrenci katılımı, örneklerin seçimi, yöntem ve tekniklerin kullanımı olduğu ifade edilmiştir. Öğretim elemanı ana temasında kendi içerisinde hazırlıklı olma, kendini geliştirme, öğrencilerle iletişim, tutarlılık, uzmanlık alt temalarına ayrıldığı görülmektedir. Diğer ana temalardan birisi olan ölçme ve değerlendirme ana temasının geçerlik ve güvenilirlik, objektiflik, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Şekil 1. ÖMB derslerine yönelik önerilere ilişkin temalar

Tablo 2. Öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerileri

Temalar ve Alt Temalar	f	%
Ders Kaynakları	6	3.16
Dersin İşlenişi	101	53.2
Ders Anlatımı Sorumluluğu	10	5.26
Dikkat Çekme	8	4.21
Görsellik	6	3.15
İlgi Çekicilik	19	10.0
Öğrenci Katılımı	20	10.5
Örneklerin Seçimi	11	5.80
Yöntem ve Teknik Kullanımı	27	14.2
Dersin Önemi	32	16.8
Fiziksel Ortam	11	5.80
İçerik	13	6.85
İşlevsellik	8	4.21
KPSS	23	12.1
Materyal	44	23.1
Öğretim Elemanı	98	51.5
Hazırlıklı Olma	8	4.21
Kendini Geliştirme	18	9.50
Öğrencilerle İletişim	33	17.3
Tutarlılık	17	8.9
Uzmanlık	25	13.1
Ölçme ve Değerlendirme	34	17.9
Geçerlik ve Güvenilirlik	6	3.16
Objektiflik	15	7.90
Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	13	6.85
Uygulama	32	16.8

Tablo 2’de öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik en çok vurgu yaptıkları temaların dersin işlenişi (%53.2) ve öğretim elemanı (%51.5) ana temaları olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının materyal(%23.1), ölçme ve değerlendirme(%17.9), uygulama(%16.8) ve dersin önemi(%16.8) ana temalarını da vurguladıkları görülmektedir. Alt temaların dağılımına bakıldığında en çok öğrencilerle iletişim(%17.3), yöntem ve tekniklerin kullanımı(%14.2), uzmanlık(%13.1) ve öğrenci katılımı (%10.5) temalarının vurgulandığı belirlenmiştir.

Öğretmen Adaylarının Ders Kaynaklarına Yönelik Önerileri

Ders kaynakları temasına ilişkin öneriler incelendiğinde öğretmen adaylarının % 3.16’sı bu temaya vurgu yapmaktadırlar. Öğretmen adayları öğretim elemanlarının derslerde kendi kitaplarını satmamaları ve ders için farklı kaynakların sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumun öğretmen adayları için sorun oluşturduğu da görülmektedir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö79: *“Dersler için gereksiz birçok kitap almak zorunda kalıyoruz. Bu nedenle öğretim elemanları öğrencilerin rızası olmadan kitap satmamalıdır. Bu uygulamayı yapan öğretim elemanları kınanmalıdır.”*

Ö71: *“Derste işlenen konuları detaylı bir şekilde bulacağımız farklı kaynakların sunulması gerekir.”*

Öğretmen Adaylarının Dersin İşlenişine Yönelik Önerileri

Dersin işlenişi temasına ilişkin önerileri incelendiğinde öğretmen adaylarının % 53,2’sinin bu temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptığı tema olan dersin işlenişi teması ders anlatımı, dikkat çekme, görsellik, ilgi çekicilik, öğrenci katılımı, örneklerin seçimi, yöntem ve tekniklerin kullanımı alt temalarından oluşmaktadır.

Ders anlatımı sorumluluğu alt temasına öğretmen adaylarının % 5.26’sının vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları genel olarak derslerin öğretim elemanları tarafından anlatılması gerektiğini düşünmektedir. Bu sorumluluk öğrencilere verilecekse bile sorumluluğun paylaşılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının derslerin öğrenciler tarafından anlatılmasından rahatsız oldukları görülmektedir. Bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö37: *“Öğretim elemanlarının öğrencilere konuları anlattırmayıp kendilerinin anlatmalarını daha uygun görüyorum.”*

Ö158: *“ÖMB derslerinde öğrencilerin anlattıkları konuların öğretim elemanları tarafından daha kapsamlı bir şekilde tekrar anlatılması gerekir.”*

Dikkat çekme alt temasına öğretmen adaylarının %4.21’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları ÖMB derslerinin daha dikkat çekici bir şekilde işlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda çeşitli etkinlikler yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö39: *“ÖMB derslerinde öğrencilerin dikkatini çekecek çalışmalar ve etkinlikler yapılmalıdır”*

Ö161: *“Öğretim elemanı dersin başında öğrencilerin dikkatini çekmeli ve güdülemelidir.”*

Görsellik alt temasına öğretmen adaylarının % 3.15’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerde görselliğe ağırlık verilmesi gerektiğini bu bağlamda çeşitli materyallerin kullanılabilmesi ifade edilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö57: *“Bu derslerde özellikle daha görsel öğelere yer verilmelidir.”*

Ö144: *“Ders işlendikten sonra örnek bir video ile öğrencilere görsel olarak aktarılmalıdır.”*

İlgi çekicilik alt temasına öğretmen adaylarının % 10’unun vurgu yaptığı görülmektedir. Bu alt tema en çok vurgu yapılan alt temalardan biridir. Öğretmen adayları bu derslerin ilgi çekici ve eğlenceli şekilde işlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının görüşlerinden hareketle bu derslerin sıkıcı geçtiği söylenebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö16: “Öğretim elemanı dersi zevkli ilgi çekici bir hale getirerek işlemelidir.”

Ö29: “Dersler daha eğlenceli hale getirilmelidir.”

Ö86: “Öğrencinin ilgisini çekecek tarzda dersler işlenmelidir.”

Ö173: “Derslerin işlenişi ilgi çekici olabilir.”

Öğrenci katılımı alt temasına öğretmen adaylarının % 10.5’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin öğrenci katılımını sağlayacak şekilde, öğrenci merkezli, işlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu düşüncenin öğretmen adaylarının bu mesleği yapmaya yönelik isteklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö14: “Bu derslerde konular işlenirken öğrencilerin etkili öğrenmelerini sağlamak amacıyla öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımı sağlanmalıdır.”

Ö53: “Öğrencilerin derslere daha etkin katılımı sağlanarak kendini yetiştirmesine katkıda bulunulmalıdır.”

Ö99: “Derslerde öğretmen merkezli uygulamalar bırakılarak öğrenci merkezli uygulamalar yapılmalıdır.”

Ö123: “Bu derslerde güncel konularla bağlantı sağlanarak öğrencileri aktif kılmak gerekir.”

Ö163: “Öğrenci merkezli ve eğitim yapılmalıdır.”

Örneklerin seçimi alt temasına öğretmen adaylarının % 5.80’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerde verilen örneklerin günlük hayattan ve tecrübelerle dayalı olması gerektiğini düşünmektedirler. Derslerin bu şekilde işlenmesinin anlamayı kolaylaştıracağını belirtmişlerdir. Bu düşüncenin temelinde kolay öğrenme ve tecrübe kazanmaya yönelik bir anlayıştan dolayı ortaya çıktığı düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö50: “Gerçek yaşamdan ve okuldaki gerçek olaylardan örnek verilerek derslerin anlatılması daha faydalı olacaktır.”

Ö134: “Öğretim elemanları derslerde tecrübelerine ilişkin örnekleri kullanmalıdır.”

Ö181: “Bu derslerde teoriden çok somut örneklere yer verilmelidir.”

Yöntem ve tekniklerin kullanımı alt temasına öğretmen adaylarının % 14.2’sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu alt tema en çok vurgulanan temalardan biridir. Öğretmen adayları bu derslerde düz anlatım yönteminin dışında farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Böylece hem derslerin öğrenilmesi kolaylaşacağı hemde derslerin daha ilgi çekici hale geleceği belirtilmektedir. Buradaki önerilerin bu konuya ilişkin yaşanan sorunlardan kaynaklandığı öğretmen adaylarının ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö1: “ÖMB derslerinde öğretmen öğrenci iletişiminin olması için yöntem ve tekniklerin hedefe uygun şekilde yapılandırılması gereklidir”

Ö35: “Düz anlatımdan başka yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.”

Ö44: “Daha fazla duyu organına hitap eden yöntemler kullanılmalıdır.”

Ö157: “Derslerde daha fazla sayıda yöntem kullanılarak öğrencilerin ilgisi çekilmelidir.”

Ö186: “Öğretim elemanlarının dersleri projeksiyondan okuma alışkanlıkları önlenmelidir. Farklı yöntemleri de kullanması sağlanmalıdır.”

Öğretmen Adaylarının Dersin Öneme Yönelik Önerileri

Dersin önemi ana temasına öğretmen adaylarının % 16.8’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu tema en çok vurgulanan temalardan biridir. Öğretmen adayları bu derslere gereken önemin verilmesini ve ders saatlerinin arttırılması gerektiğini düşünmektedirler. Özellikle öğretim elemanlarının bu derslere gereken önemi göstermesi gerektiği belirtilmektedir. Bu temaya çok vurgu yapılmasının özellikle öğretim elemanlarının bu derslere gereken önemi vermemesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö10: "Öğretim elemanları bu derslere gereken önemi vermeli"

Ö18: "ÖMB derslerine ayrılan arttırılmalıdır."

Ö47: "Tüm eğitim sırasınca bu derslere gerekli önem verilmelidir."

Ö101: "Bu derslerde öğrenciler ve öğretim elemanları işlerini ciddiye almalıdırlar."

Ö142: "Öneminden dolayı bu derslere ayrılan zamanın artırılmalı alan derslerine ayrılan zaman ise azaltılmalıdır gerekir."

Ö183: "Eğitim fakültesinde bu derslere ayrılan zaman arttırılmalıdır."

Öğretmen Adaylarının Fiziksel Ortamın Düzenlenmesine Yönelik Önerileri

Fiziksel ortam ana temasına öğretmen adaylarının % 5.80'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin işlendiği sınıfların eksiklerinin giderilmesi, derslerin işlenmesi için uygun hale getirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Burada belirtilenler dersin işleniş temasındaki kategorileri doğrular biçimde; ilgi çekici, etkileşimli ve çok yönlü ders işlemeyi sağlayacak fiziksel ortamların düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö5: "Sınıfın fiziksel ortamı etkileşimi sağlayacak şekilde düzenlenmelidir."

Ö61: "Dersin işleneceği ortamlar tam olarak düzenlenmeli ve her tür donanıma yer verilmelidir."

Ö148: "Bu dersler birden fazla sınıfta gerçekleştirilmelidir."

Öğretmen Adaylarının Derslerin İçeriğine Yönelik Önerileri

İçerik ana temasına öğretmen adaylarının % 6.85'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin içeriğinin faydalı, uygulanabilir ve birbirinden kopuk olmayacak şekilde olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö4: "Gerçek hayatı yansıtmayan bilgiler öğretilmemelidir."

Ö69: "Bazı konular azaltılarak faydalı konular işlenmelidir."

Ö110: "Derslerin içeriklerinin birbiriyle uyuşması gerekir."

Öğretmen Adaylarının Derslerin İşlevselliğine Yönelik Önerileri

İşlevsellik ana temasına öğretmen adaylarının % 4.21'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin daha işlevsel ve meslek hayatına hazırlayıcı biçimde olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarına öğretmenlik için gerekli tüm davranışların bu süreçte kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle bu temanın içerik, dersin önemi gibi temalarında belirtilen görüşleride desteklediği söylenebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö19: "Bu derslerin meslek hayatında daha işlevsel olması için öğretim elemanları gereken önemi göstermelidirler."

Ö83: "Bu dersler öğrencileri meslek hayatına hazırlamalı ve işlevsel olmalıdır."

Ö126: "Bu derslerde öğretmen adaylarının tüm eksikleri giderilmeli ileriki meslek hayatında karşılaşılabileceği sorunlar çözülmelidir."

Öğretmen Adaylarının Derslerin KPSS ile İlişkisine Yönelik Önerileri

KPSS ana temasına öğretmen adaylarının % 12.1'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin içerik işleniş, değerlendirme bakımından KPSS sınavına yönelik olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının bir çoğunun bu sınava hazırlandığı düşünülürse okulda aldıkları

derslerle KPSS arasındaki tutarsızlığı vurguladıkları görülmektedir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö2: *“Bu dersler KPSS odaklı hazırlanırsa ve anlatılırsa daha faydalı olacaktır.”*

Ö46: *“Öğretim elemanları derslere özellikle KPSS ye yönelik konulara ağırlık vermelidir.”*

Ö62: *“Dersler KPSS için yeterli hale getirilmelidir.”*

Ö104: *“Uygulama testleri KPSS sınavına yönelik olmalıdır.”*

Ö131: *“Öğrenciler KPSS konusunda daha iyi bilgilendirmelidir. Derslerde KPSS’ ye yönelik sorular çözülmelidir.”*

Öğretmen Adaylarının Derslerde Materyal Kullanımına Yönelik Önerileri

Materyal ana temasına öğretmen adaylarının % 23.1’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptığı temalardan birisidir. Öğretmen adayları derslerde daha çok sayıda materyalin kullanılması, materyal eksikliğini giderilmesi ve derslerde teknolojiden yararlanılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının dersin işlenişine ve fiziksel ortama ilişkin önerileri düşünüldüğünde materyal kullanımının bu önerileri desteklediği düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö5: *“Derslerde akıllı tahta gibi materyallerin kullanılması gerekmektedir.”*

Ö17: *“Öğretim elemanları derslerde materyal kullanmak konusunda gerekli hassasiyeti göstermelidir.”*

Ö22: *“Ders içinde araç-gereçler ve materyal kullanımı artmalıdır.”*

Ö61: *“Dersin işlenmesinde yeterli her türlü araç gereç ve materyal sağlanmalıdır.”*

Ö112: *Teknoloji derslere entegre edilmelidir. Farklı materyallerin kullanılması sağlanmalıdır.*

Ö171: *“Materyal konusunda yaşanan eksiklikler giderilerek öğretim ortamındaki materyallerin güncellenmesi gerekir.”*

Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanlarının Özelliklerine Yönelik Önerileri

Öğretim elemanı ana temasına öğretmen adaylarının % 51.5’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptığı ikinci temadır. Öğretim elemanlarının özelliklerinin dersin işleniş, materyal kullanımı, ölçme ve değerlendirme, dersin önemi gibi bir çok tema üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu ana temanın hazırlıklı olma, kendini geliştirme, öğrencilerle iletişim, tutarlılık, uzmanlık alt temalarına ayrıldığı görülmektedir.

Hazırlıklı olma alt temasına öğretmen adaylarının % 4.21’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının derse hazırlanarak gelmesi ve gerekli önemi vermesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu temadaki önerilerinde bu konuyla ilgili yaşanan sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö30: *“Öğretim elemanları derse hazırlıklı gelmeli, plan ve program yapmalıdır.”*

Ö185: *“Öğretim elemanları derse hazırlanarak gelmelidir.”*

Kendini geliştirme alt temasına öğretmen adaylarının % 9.50’sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının akademik bilgi ve ders anlatımı, materyal kullanımı gibi konularda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adayları, öğretim elemanlarının özellikle etkili öğretmen özelliklerini göstermeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bu temadaki önerilerin öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerini sergileyememesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö18: *“Öğretim elemanları kendilerini geliştirmeli ve derste daha etkin olmalılar.”*

Ö35: "Öğretim elemanları kendi alanlarındaki eksiklerini tamamlamalıdır."

Ö83: "Öğretim elemanları bilgiyi aktarma konusunda kendilerini geliştirmelidirler."

Ö101: "Öğretim elemanları kendilerini daha iyi yetiştirmeli. Öğretim elemanlarını yeterlilikleri sık sık ölçülmelidir."

Ö171: "Öğretim elemanları materyal kullanımı konusundaki eksikleri gidermelidir. Materyal kullanımı konusunda öğretim elemanlarına hizmet içi eğitim verilmelidir."

Öğrencilerle iletişim alt temasına öğretmen adaylarının % 17.3'ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Bu alt tema en çok vurgu yapılan temalardan biridir. Öğretmen adayları bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının öğrencilere karşı anlayışlı, kibar adil, empatik ve samimi olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adayları öğretim elemanlarının öğretimde bulunması gereken bazı kişisel özellikleri taşıması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö8: "Öğretim elemanı karşısındaki öğrencinin bir yetişkin olduğunu unutarak hakaret etmemelidir."

Ö73: "Derse giren öğretim elemanları eşit adil ve anlayışlı olmalıdırlar."

Ö97: "Öğretim elemanları öğrencilere daha samimi davranmalıdırlar."

Ö104: "Öğrencilerin fikirlerine önem verilmelidir."

Ö113: "Öğretim elemanları öğrencilerle empati yapmalı"

Tutarlılık alt temasına öğretmen adaylarının % 8.90'ının vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının tutarlı davranması ve öğrencilere model olması gerektiğini düşünmektedirler. bu noktada tutarlılığın hem kişisel özellikleri hemde mesleki özellikleri içerdiği söylenebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö35: "Öğretim elemanlarının anlattıklarıyla yaptıkları tutarlı olmalıdır."

Ö45: "Dersde anlatılan yöntem ve tekniklere öğretim elemanlarının da uyması gerekir."

Ö82: "Öğretim elemanları sadece idealize ettikleri öğretmen profiline uygun davranmalıdırlar."

Uzmanlık alt temasına öğretmen adaylarının % 13.1'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının bu alanda uzman kişiler olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının bunu özellikle vurgulamaları bazı ÖMB derslerine alan dışı öğretim elemanlarının gelmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö6: "Derse giren öğretim elemanları alanında uzman bilgili kişiler olmalıdır."

Ö68: "Bu dersler için uzman öğretim elemanlarının seçilmesi gerekir."

Ö164: "Bu derslere alanında uzman olmayan öğretim elemanları girmemelidir."

Ö170: "Bu derse gelen öğretim elemanları alan bilgisinde yeterli olmalıdır."

Öğretmen Adaylarının Derslerdeki Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Önerileri

Ölçme ve değerlendirme ana temasına öğretmen adaylarının % 17.9'unun vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptığı temalardan biridir. öğretmen adaylarının önerilerine bakıldığında ölçme ve değerlendirmeye ilişkin sorunlarla sıkça karşılaşıldığı düşünülebilir. Bu ana temanın geçerlik ve güvenilirlik, objektiflik, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik alt temasına öğretmen adaylarının % 3.16'sının vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin ölçme ve değerlendirme boyutunda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması gerektiğini düşünmektedirler. Bu noktada özellikle sınavlarda hazırlanan soruların ders konularıyla ilişkili olması ve soruların başarıyı güvenilir şekilde ölçmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö5: “Öğretim elemanları ölçme değerlendirme konusunda ölçme aracında bulunması gereken özelliklere dikkat etmelidir.”

Ö150: “Değerlendirmede ise derste işlenen konulardan sorular sorulmalıdır.”

Objektiflik alt temasına öğretmen adaylarının % 7.90’ının vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin ölçme ve değerlendirme boyutunda objektifliğin olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu noktada vurgulanan, öğrencilerin sadece başarı ve performanslarının objektif olarak değerlendirilmesidir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö11: “Bu derslerde öğretim elemanları değerlendirme yaparken objektif olmalıdır.”

Ö61: “Öğrencileri değerlendirirken kişi değil performansı değerlendirilmelidir.”

Ö137: “Ölçme ve değerlendirmeye ilişkin haksızlıklar ortadan kaldırılmalıdır.”

Ölçme ve değerlendirme yöntemleri alt temasına öğretmen adaylarının % 6.85’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin ölçme ve değerlendirme boyutunda farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adayları dersin özellikleri ve işlenişine bağlı olarak ölçme ve değerlendirmede çeşitliliğin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö111: “Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır.”

Ö112: “Ötantik değerlendirme yapılmalıdır.”

Ö137: “Ölçme ve değerlendirmede yeni metotlar geliştirilmeli. Öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine imkan tanınmalıdır.”

Öğretmen Adaylarının Derslerde Uygulamaya Yönelik Önerileri

Uygulama ana temasına öğretmen adaylarının % 16.8’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu derslerin uygulamaya dönük olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu derslerin uygulama ağırlıklı olması hem dersin işlenişine hemde işlevselliğe yönelik önerileri desteklediği düşünülebilir. Bu duruma ilişkin bazı öğretmen adaylarının görüşleri şöyledir:

Ö19: “ÖMB derslerinde düz anlatım yerine uygulama yapılması hem ilgiyi hem de başarıyı artırır.”

Ö42: “Bu derslerde başarı sağlanması için teoriden çok uygulamaya ağırlık verilmelidir.”

Ö69: “Öğretmenliğe yönelik uygulama derslerinin sayısı artmalıdır.”

Ö107: “Derslerin teorik olarak işlenmesi yerine hayata dönük gerçek uygulamaların yapılması gerekir.”

Ö115: “Bu derslerde öğretilen yöntem ve teknikler derslerde uygulanmalıdır”

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin geliştirilmesine yönelik önerileri incelendiğinde önerilerinin ders kaynakları, dersin işleniş, dersin önemi, fiziksel ortam, içerik, işlevsellik, KPSS, materyal, öğretim elemanı özellikleri, ölçme ve değerlendirme, uygulama olmak üzere 11 ana tema üzerinde toplandığı görülmüştür.

Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptıkları temalardan dersin işleniş ana temasının kendi içerisinde dallara ayrıldığı ve bunların; ders anlatımı sorumluluğu, dikkat çekme, görsellik, ilgi çekicilik, öğrenci katılımı, örneklerin seçimi, yöntem ve tekniklerin kullanımı olduğu ifade edilmiştir. Öğretim elemanı ana temasında kendi içerisinde hazırlıklı olma, kendini geliştirme, öğrencilerle iletişim, tutarlılık, uzmanlık alt temalarına ayrıldığı görülmektedir. Diğer ana temalardan birisi olan ölçme ve değerlendirme ana temasının geçerlik ve güvenilirlik, objektiflik, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptıkları temanın dersin işlenişi ana teması olduğu görülmektedir. Öğretmen adayları ÖMB derslerinin işlenişi boyutunda farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasını, öğrenci katılımının sağlanmasını ve dersin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini daha çok vurgulamaktadırlar. Özdemir ve Üzel (2010) çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretim elemanı tipinde en çok aradıkları özellikler arasında dersleri eğlenceli ve öğretici geçirme özelliğinin olduğu belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında bu konularla ilgili sorunların yaşandığı görülmektedir. (Akpınar ve Özer, 2004). Oğuz (2009) çalışmasında, öğretmen adaylarının görüşlerine göre, öğretmen eğitim programlarında yapılandırmacı öğrenme ortamlarının tam olarak ya da büyük ölçüde gerçekleştirilmediği görülmüştür. Bu durumda öğrenci merkezli eğitimi temele alan yapılandırmacı yaklaşımın öğretmenlik programlarında yeterince uygulanmadığını göstermektedir. Bu derslerin öğretmen yetiştirme programlarında yer alması kadar etkili ve verimli bir şekilde işlenmesi de adaylara öğretmenlik bilgi ve becerisi kazandırmada ve mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinde önemlidir (Yüksel, 2009). Dolayısıyla, nitelikli öğretmen yetiştirmede ÖMB derslerinin etkili ve verimli bir biçimde işlenmesinin önemi büyüktür. Çağdaş eğitim anlayışına göre, öğrenme sürecinin ana elemanı öğretmen değil, öğrencidir. Öğretmenin görevi, öğrencilerin bilişsel aktivitelerini artırmada onlara rehberlik etmektir. Öğretmenin bunu yapabilmesi için, öğrenme süreci hakkında yani öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir (Taşkesenliçil, Şenocak ve Sözbilir, 2008). Öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiğini bilen öğretmenlerde öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayabilir. Böylece eğitimde nitelik artırılabilir.

En çok vurgulanan ikinci tema olan öğretim elemanı boyutunda ise öğrencilerle iyi iletişim kurması ve farklılıklara saygı duyarak eşit yaklaşması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının bu alanda uzman olmaları, kendileri sürekli geliştirmeleri, tutarlı olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda öğreticilerin nitelikleri ve kişisel özellikleri önemlidir. Öğretim elemanlarının nitelikleri öğretmen yetiştirmede önemli problemlerden biridir (Kavcar, 2003). Çünkü öğretmenlik bir uzmanlık mesleğidir ve bazı özelliklere sahip olmayı gerektirir. Öğretim sürecini planlama, uygulama ve değerlendirme açısından herhangi bir pedagojik eğitim almamış öğretim elemanları azımsanmayacak kadar çoktur (Karagözoğlu, 2003). Herhangi bir öğretmenlik eğitimi alamamış birçok kişinin eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirdiği de bilinen bir durumdur (Kılıç ve Acat, 2007). Etkili öğretmenler; "düşünen, soru soran, eleştiren, gelişme ve yeniliklere açık, kendini sürekli yenileyen, mesleğini seven kişilerdir" (Kavcar, 1999). Bu niteliklere sahip etkili öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için de, onları yetiştiren öğretim elemanlarının öncelikle söz konusu niteliklere sahip olması gerekmektedir. (Şen ve Erişen, 2002). Öğrencilerin kaliteli yetişmesi, öğreticilerin kalitesine bağlı olduğu (Semerci, 2003) düşünüldüğünde bu konunun önem arz ettiği görülmektedir. Öğretmenlerin coşkulu olmaları, öğrencilere sevecen davranmaları, güvenilir olmaları, öğrencilerini yüreklendirip desteklemeleri, uyumlu olmaları etkili öğretmenlik davranışlarıdır. Öğreticiler bu özelliklerini kullanarak öğrencilerle iyi iletişim kurmalıdır. Coşkulu, neşeli öğretmenler kendilerine güvenebileceğini, yaptıklarından haz aldıklarını, öğrencilerine güvendiklerini ve onlara saygı duyduklarını gösterirler (Cuickshank, Bamer ve Metcalf, 1995).

Literatürde öğretim elemanlarının niteliklerine ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır. Murat, Aslantaş ve Özgan (2006)'ın çalışması incelendiğinde de üniversite öğrencilerinin en çok şikâyet ettikleri konuların, öğretim elemanlarının derslerde politika yapmaları, kendi ideolojik görüşlerini öğrencilere empoze etmeye çalışmaları, öğrenciler arasında ayrımlar yapmaları ve eşit davranmamaları, alandaki gelişmelerden bahsetmeme, sadece elindeki kaynakla yetinme ve alan bilgisi zayıf olma şeklinde ifade edilen konu alanı bilgisine yönelik özellikler ortaya çıkmıştır. Yüksel (2007) çalışmasında öğretmen adaylarının ÖMB dersini yürüten öğretim elemanlarıyla iletişim problemi yaşadığını ve öğretim elemanlarının ideal öğretmenlik davranışlarını sergilemediklerini belirtmiştir. Şen ve Erişen (2002) çalışmalarında öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelendiğinde, "öğrencilere dostça davranma ve iş birliği içinde çalışma " ve "Öğrencilerine sevecen davranma, onları yüreklendirip destekleme" davranışları öğretim elemanlarının "çok azı" tarafından yapılmakta olduğu belirlenmiştir. Akpınar ve Özer (2004) araştırmalarında öğretmen adaylarının, ÖMB derslerini yürüten öğretim üyelerinin, konularına hakim olma derecesini yetersiz buldukları belirlenmiştir. Yanpar-Yelken, Çelikkaleli ve Çapri (2007) çalışmalarında öğretmen adaylarının yüzde 66'sının öğretim elemanlarının alan uzmanı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Gurbetoğlu ve Tomakin (2011) sevilen ve sevilmeyen öğretmen davranışlarını araştırdıkları çalışmada, Sevilen davranışlar kötü fiziki mekânları, araç gereç yokluğunu telafi edebilirken, sevilmeyen davranışlar gayretli öğrencileri, güzel fiziki mekânları ve pahalı ders materyallerini etkisiz hale getirebilmektedir. Öğretim elemanları, fakültelerde

yetiştirilen öğretmen adaylarının kendilerini mesleki olarak yeterli ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum kazanmış birer öğretmen olarak algulamalarında oldukça önemli bir role sahiptir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Bu nedenle öğretim elemanının alan uzmanı olması önem arz etmektedir. Öğretmen adaylarının öğretim elemanın niteliklerine ilişkin önerilerinin yapılan çalışmaların sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir.

Öğretmen adayları ÖMB derslerinin ölçme ve değerlendirme boyutunda ise farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması, objektif değerlendirme yapılması ve sınavlarda geçerlik güvenirliğin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Literatürde bu sonuçları destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Çakmak (2009), Türk öğretmen adaylarının etkili öğretmen nitelikleri konusunda düşüncelerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında da öğretmen adaylarının görüşlerine göre en yüksek ortalamaya sahip öğretmen özelliği "objektif olma" olarak bulunmuştur. Akpınar ve Özer (2004) çalışmalarında ÖMB derslerinde sadece sınırlı ölçme değerlendirme yönteminin kullanıldığını belirtmişlerdir. Kazu, Eroğlu ve Şenol (2010) öğretmen adaylarının değerlendirme tercihlerini belirledikleri çalışmada öğretmen adaylarının alternatif değerlendirme yöntemlerini daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Öğretmen adayları ÖMB derslerine gereken önemin hem öğretim elemanları hem de öğrenciler tarafından verilmesi ve ders saatlerinin artırılmasını istemektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının bu derslere yönelik öğretim elemanlarının ve diğer öğrencilerin yaklaşımından dolayı sorunlar yaşadıkları düşünülebilir. Öğretmen adayları materyal eksikliğinin giderilerek derslerde daha fazla sayıda materyalin kullanılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Büyükgöze Kavas ve Bugay'ın (2009) öğretmen adayları üzerinde hizmet öncesi eğitim ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin derslerindeki materyal kullanımını yeterli düzeyde görmediklerini belirtmişlerdir. Akpınar ve Özer (2004) çalışmalarında da öğretmen adaylarının ÖMB derslerinin teknolojik donanımlı ortamlarda işlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ışığında öğretmen yetiştiren fakültelerde bu derslere gereken önem verilmeli ve öğretme-öğrenme ortamı öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir.

Öğretmen adayları derslerin KPSS' ye yönelik işlenmesi ve KPSS ile derslerin birbirine paralel olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Başkan ve Alev (2009) çalışmalarında KPSS sınavının ÖMB derslerinin tamamını orantılı bir şekilde içermediğini belirlemişlerdir. Dolayısıyla bu sonucun öğretmen adaylarının ÖMB derslerine yönelik görüşlerini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Öğretmen adayları derslerin uygulama ağırlıklı olması gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarının alan bilgisi derslerinden edinmiş oldukları bilgileri, nasıl öğreteceklerine ilişkin davranış kazandıran meslek bilgisi derslerinden edindikleri teorik bilgileri uygulama faaliyetleriyle birleştirilmesi gerekir (Küçükahmet, 2000). Bu nedenle ÖMB derslerinin uygulama ağırlıklı yapılması öğretmen adaylarının tecrübe kazanmasını sağlayacaktır.

Öğretmen adaylarının ÖMB derslerine yönelik önerileri değerlendirildiğinde öğretmen adayları genel olarak bu derslerin öğrenci merkezlik, görsellik, farklı yöntem-teknik kullanımı, güncel örneklerin kullanımı ilgi çekicilik, gibi özellikleri barındıran çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak işlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının ise çağdaş eğitim anlayışını öğretim ortamına yansıtabilecek etkili öğretmenlik becerilerine sahip olması ve öğretmenliğe uygun bazı kişisel özellikleri taşıması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu derslerin öğretmen adaylarına etkili öğretmenlik becerilerini kazandıracak şekilde donanımlı öğretim ortamlarında, uygulamaya dönük, işlevsel olması gerektiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

- ÖMB dersleri günümüz çağdaş eğitim anlayışına uygun, öğrenci merkezli, ilgi çekici, farklı yöntem-teknikler kullanılarak ve görsel öğelerle desteklenerek işlenmelidir.
- ÖMB derslerinin yapıldığı sınıflar için gerekli materyal ve donanım desteği sağlanmalıdır.
- Öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özelliklerini taşıması sağlanmalıdır. Bu bağlamda hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Öğretim elemanlarının hem akademik olarak hem de etkili öğretmenlik özellikleri açısından günceli takip ederek kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bunu sağlamak amacıyla yükseköğretim kurumları belirli aralıklarla yeterlik sınavları yapabilirler.

- Öğretim elemanlarının seçiminde insanlarla iyi iletişim kurabilme, sabırlı olma, adil olma, tutarlı olma vb kişisel özellikleri taşımasına da dikkat edilmelidir.
- ÖMB dersleri bu alanda uzman öğretim elemanları tarafından yürütülmelidir.
- ÖMB dersleri uygulama ağırlıklı işlenmelidir. Bunu sağlamak için üniversitelerde uygulama okulları açılabilir.
- ÖMB derslerinin öğretmen adaylarını mesleğe hazırlayabilecek biçimde işlevsel olması sağlanmalıdır. Bu amaçla bu derslerin içeriği ve kazanımları tekrar gözden geçirilebilir.
- ÖMB dersleri ve KPSS paralel biçimde şekilde tekrar düzenlenebilir. Burada önce ÖMB derslerinin programı gözden geçirilmeli, daha sonra KPSS' de düzenlemeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- Akpınar, B. ve Özer, B. (2004). Teknik eğitim fakültesi öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 147-166.
- Başkan, Z. ve Alev, N. (2009). Kamu personeli seçme sınavında çıkan soruların öğretmenlik meslek derslerine göre kapsam geçerliği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (11) , 29-49.
- Beydoğan, Ö. (2002). Öğretim stratejilerindeki değişimler ve öğretmenlerin değişen rolleri. *Çağdaş Eğitim*, 27 (287), 34-39.
- Büyükgöze Kavas, A. ve Bugay, A. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 25, 13-21.
- Can, G. (1987). Öğretmenlik meslek anlayışı üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 159-170.
- Cobb, V.L. (1999). *An international comparison of teacher education*. <http://www.ericdigests.org/2000-3/teacher.htm> adresinden 20.09.2011 tarihinde indirilmiştir.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Cruickshank, D., Baner, D. ve Metcalf, K. (1995) *The Act of Teaching*. McGraw-Hill, Inc.
- Çakmak, M. (2009). Prospective teachers thoughts on characteristics of an "effective teacher". *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 74-82.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarının cinsiyet, program ve fakülteye göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33-53.
- Çetin, F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 25, 58-64.
- Dikici, A., Yavuzer, Y. ve Gündoğdu, R. (2006), Eğitim fakültesi mezunlarının eğitim bilimleri derslerine ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:172, 250-261.
- Gurbetoğlu, A. ve Tomakin, E. (2011). Sevilen ve sevilmeyen öğretmen davranışlarına ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 261-276.
- Kahramanoğlu, R. (2010). *Eğitim fakültelerinde okutulmakta olan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Hatay.
- Karagözoğlu, G. (2003). Eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirme politikamıza genel bakış. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kavcar, C. (1999). "Nitelikli öğretmen sorunu", eğitimde yansımalar: V. 21. *Yüzyılın Eşiğinde Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu*, Ankara.

- Kavcar, C. (2003). Alan öğretmeni yetiştirme. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kazu, I. Y., Eroğlu, M. ve Şenol, C. (2010). İlköğretim öğretmen adaylarının değerlendirme tercihlerinin incelenmesi (Fırat Üniversitesi örneği)." *IX. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, (20-22 Mayıs). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kılıç, A. ve Acat, B. (2007). Öğretmen adaylarının algularına göre öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin gereklilik ve işe vuruşluk düzeyi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:17, 21-38.
- Kuş, E. (2007). *Nitel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Miles, M. B., ve Huberman, M. A. (1994). *An expanded source book qualitative data analysis*. London: Sage Publication.
- Morken, E.M., Divitini, M, ve Haugalokken, O. (2007). Enriching spaces in practice-based education to support collaboration while mobile: The case of teacher education. *Journal on Computer Assisted Learning (JCAL)*, 23 (4), 300-311.
- Murat, M., Aslantaş, H.İ. ve Özgan, H. (2006). Öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinlikleri açısından değerlendirilmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (3), 263-27.
- Oğuz, A. (2009). Öğretmen eğitimi programlarındaki uygulamaların yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğunun öğretmen adayı görüşleriyle değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (1), 129-155.
- Özdemir, E. ve Üzel, D. (2010). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretim elemanı özelliklerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:10, Sayı:20, 122 – 152.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Semerci, Ç. (2003). Eğitim Sisteminde Öğreticilerin Kalitesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 203-210.
- Şahin Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimindeki önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:28, 165-174.
- Şen, H. Ş. ve Erişen, Y. (2002). Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 99-116.
- Şişman, M. (2001). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Taşkesenliçil, Y., Şenocak, E. ve Sözbilir, M. (2008). Probleme dayalı öğrenme teorik temelleri. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:177, 50-64.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme*. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Yanpar-Yelken, T., Çelikkaleli, Ö. ve Çapri, B. (2007). Eğitim fakültesi kalite standartlarının belirlenmesine yönelik öğretmen adayı görüşleri (Mersin üniversitesi örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 191-215.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri*. (1982-2007). Ankara: Temmuz, 2007.
- Yüksel, S. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik direnç davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4 (1), 171-200.
- Yüksel, S. (2007). Örtük programın öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek derslerine yönelik düşüncelerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı:50, 321-345.
- Yüksel, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42 (1), 435-455.